

BOLALARNI KITOB O‘QISHIGA QIZIQTIRISH USULLARI

*“Bugun kitob o‘qigan bitta bola ertaga televizor ko‘rayotgan
o‘nta bolani boshqaradi”*

Shavkat Mirziyoyev

Isxakova Nasiba Sanjarovna

TDYU Axborot – resurs markazi direktor o‘rinbosari-bo‘lim boshlig‘i,

1-darajali yurist:

Elektron pochta: nasijodi2@gmail.com

Olimova Zebiniso Yusufovna

TDYU Axborot – resurs markazi Bosh kutubxonachi

3-darajali yurist:

Elektron pochta: zolimova915@gmail.com

Shamayeva Dilnara Turamurotovna

TDYU Axborot – resurs markazi xodimi

3-darajali yurist:

Elektron pochta: dilnarashamayeva10@gmail.com

ANNOTATSIYA

Farzand tarbiyasi eng mas‘uliyatli amallardan bo‘lib insondan sabr-toqat, ulkan mehr-muhabbat talab qiladi. Har bir ota-ona farzandini o‘qimishli, bilimdon bo‘lishini istaydi, ammo barcha bolalar ham kitob o‘qishni yoqtirmaydilar. Shunga qaramay, har qanday bolani kitob mutolaasiga qiziqtirish mumkin.

Kalt so‘zi: Bolalarni o‘qishga qiziqtirish, kitob, kutubxona, bolalar adabiyoti, ota-onalar, kitobxonlik.

METHODS OF INTERESTING CHILDREN IN READING BOOKS

ABSTRACT

Raising a child is one of the most responsible actions and requires a lot of patience and love from a person. Every parent wants their child to be educated and knowledgeable, but not all children like to read books. However, any child can be interested in reading books.

Keywords: *Getting children interested in reading, book, library, children's literature, parents, reading.*

KIRISH

Agar bolangizga kitob mutolaasini odat qildirmoqchi bo'lsangiz, uni rivojlantirishning bir qancha usullari mavjud. Siz farzandingizga istagan kitobni o'qishga yordam qilganingizda, adabiyotning sarlavhasi, yorqin suratlardagi, ranglari rang-barang bo'lishi muallifning ism sharifi, adabiyotga berilgan annotatsiyasi, sharhi bilan tanishib chiqing. Odatda insonlar kitob mutolaasida o'zining hayotdagi dunyoqarashi va ichki kechinmalaridan kelib chiqib kitob tanlaydi. Bunda detektiv, psixologik, romantik, drama janrlardagi adabiyotlarini tanlashadi. Bolalarda esa qiziqishi nimaligini aniqlab olib kitob tanlashimiz mumkin. Bunda asosan bolalar adabiyotning rang-barangligi rasmlariga qarab kitobxon o'ziga yoqqan yoki o'zini qaysi qahramonlar qiziqтира shundan kelib chiqqan kitoblarni o'qisa unga juda qiziqarli bo'lib ko'rinadi, o'ziga ma'qul bo'lmagan kitob esa unga qiziqarli bo'lmaydi. Agarda farzandingizda kitob o'qishga umuman qiziqish va istak bo'lmasa siz quyidagi tavsiyalarimizni o'zingizda, oila a'zolaringizda sinab ko'ring:

1-usul: Shaxsiy kutubxona yarating

Eng yaxshi usullardan biri bu sizning uyingizda shaxsiy kutubxona yaratishdir. Uni bolalaringiz yaxshi ko'radigan kitoblar bilan to'ldiring va ularni yaxshi

saqlang. Har kuni oilaviy kitob o'qish uchun vaqt ajratib, ularni o'qishga undang. Ular sizni o'qiyotganingizni ko'rishlariga imkon bering va ular bilan o'zingiz yoqtirgan kitoblar haqida suhbatlashing. Shuningdek, siz o'qish uchun ularni sevimli bolalar o'yingohiga olib borish yoki yangi kitob sotib olishga ruxsat berish kabi mukofotlarni taklif qilishingiz mumkin. Farzandingizga kitob o'qishni qiziqarli va hamma sharoitlarini yaratib bersangiz bolalaringizda kitobga bo'lgan mehrni rivojlantirishga yordam berasiz.

2-usul: Farzandingiz bilan kitob o'qish uchun har kuni vaqt ajrating.

O'qishga vaqt ajratish - bolalaringizni kitob o'qishga qiziqtirishning eng yaxshi usullaridan biridir. O'qish uchun vaqt topish. Ammo sizning vaqtingiz chegaralangan bo'lishi mumkin. Lekin kuniga kichik miqdor ham ajratilgan vaqtingiz bolangizga kitob o'qishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Farzandlaringizga o'qimoqchi bo'lgan kitoblarini tanlashga ruxsat bering, lekin ularga yoqadi deb o'ylagan bir nechta kitobni unga yaqin atrofda qo'ying. Bundan tashqari, ovoz chiqarib o'qing yana bir-biringiz bilan navbatma-navbat almashtirib o'qing shunda bolangiz yana ham qiziqishi ortadi.

3-usul: Qo'lingizda turli xil kitoblar olib yuring.

Ularning qiziqishini uyg'otishning yana bir eng yaxshi usullaridan biri bu qo'lda turli xil kitoblar bo'lishidir. Agar ular o'zlarini qiziqtirgan mavzular bo'yicha kitoblar borligini ko'rsalar, ulardan birini olib, o'qishni boshlashlari ehtimoli ko'proq. Misol uchun, agar bolangiz avtomobillarga qiziqsa, avtomobillar haqida kitoblar borligiga ishonch hosil qiling. Siz ularni kutubxona yoki kitob do'koniga olib borib, o'z kitoblarini tanlashiga ruxsat berishingiz mumkin. Ularga turli xil variantlarni taqdim etish orqali siz ular uchun o'qishni yanada oson va qiziqarli qilishga yordam bera olasiz.

4-usul: Ular sizni o‘qiyotganingizni ko‘rishlariga imkon bering.

Bolalarni o‘qishga ilhomlantirish uchun oldinga intilayotganda, siz qila oladigan eng yaxshi narsalardan biri bu sizning o‘qiyotganingizni ko‘rishga imkon berishdir. Yaxshi kitob o‘qiysizmi, so‘nggi yangiliklardan xabardor bo‘lasizmi yoki xattoki elektron pochtingizni tekshirasizmi, bolalar sizdan o‘rnak oladilar. Agar ular sizni o‘qiyotganingizni ko‘rsalar, ehtimol o‘zlari o‘qishni xohlashadi. Lekin, albatta, bu ularni siz bilan birga o‘tirishga va o‘qishga majburlash kerak degani emas. Buning o‘rniga, o‘qishni kundalik tartibingizning bir qismiga aylantirishga harakat qiling. Misol uchun, ular sizni ertalab, kechki ovqat pishirishni kutayotganingizda yoki hatto yotishdan oldin o‘qiyotganingizni ko‘rishlariga imkon bering.

5-usul: Kitob o‘qishni qiziqarli o‘yinga aylantiring, Uyqudan oldin ertaklar, hikoyalar aytib bering.

Yotishdan oldin oilaviy o‘qish vaqtini o‘tkazing. Shuningdek, siz o‘qishni o‘yinga aylantirishga harakat qilishingiz mumkin. Misol uchun, siz bir oyda kim eng ko‘p kitob o‘qiy olishi yoki birgalikda qiziqarli hikoyalar yaratishi uchun tanlov o‘tkazishingiz mumkin. Nima qilsangiz ham, o‘qish farzandlaringiz zavqlanadigan va orziqib kutadigan narsa ekanligiga ishonch hosil qiling. Agar ular buni bajarilishi kerak bo‘lgan vazifa deb bilishsa, ular buni qilishni xohlamaydilar. Agar siz buni qiziqarli qilishingiz mumkin bo‘lsa, ular umr bo‘yi davom etadi, o‘qishga bo‘lgan mehrini rivojlantirish ehtimoli ko‘proq bo‘ladi. Buning bir yo‘li - uxlashdan oldin ijodiy va qiziqarli hikoyalarni aytib berishdir. Kitobdan shunchaki o‘qish o‘rniga, ertaklaringizni o‘ylab toping va bolangizning sevimli qahramonlarini o‘z ichiga olishga harakat qiling. Bu ularning qiziqishini uyg‘otadi va ko‘proq ertaklarni eshitishga qiziqishlarini uyg‘otadi. Shuningdek, siz ularni hikoyalarning oxirini o‘ylab topishlarini so‘rash orqali o‘z tasavvurlarini ishlatishga undashingiz mumkin. Qisqa vaqt ichida siz farzandlaringiz uxlashdan oldin ko‘proq hikoyalar so‘rashadi va ularda o‘qishga bo‘lgan muhabbat paydo bo‘ladi.

6-usul: O‘qish uchun ularni mukofotlang

Farzandlaringiz kitobga mehr qo‘yishini xohlaysiz. Biroq, ularni o‘qishga qiziqtirish qiyin bo‘lishi mumkin, ayniqsa ular buni oddiy ish deb bilishsa. O‘qish uchun sovg‘alar taklif qilish bolalarni o‘qishga undash usullaridan biridir. Masalan, har safar kitobni tugatganlarida ularga maxsus stiker berishingiz mumkin. Yoki ma’lum marralarga erishish uchun sovg‘alar bilan o‘qish tanlovini o‘rnatishingiz mumkin. Ular o‘z maqsadlariga erishganlarida, siz ularni maxsus sayohatlarga, masalan, kutubxona yoki kitob do‘koniga olib borishingiz mumkin.

7-usul Farzandlaringizga kitoblarni sovg‘a sifatida oling

Kitoblar yangi dunyolarni ochadi va bolalarni yangi g‘oyalar bilan tanishtiradi; o‘qishdan o‘rgangan ko‘nikmalar butun umri davomida ular bilan qoladi. Biroq, bolalarni o‘qishga qiziqtirish qiyin bo‘lishi mumkin. Yordam berishning bir usuli - ular turli kitoblardan foydalanish imkoniyatini ta’minlashdir. Farzandingizga kitob sovg‘a qilsangiz, ularda kitob o‘qishga bo‘lgan muhabbat paydo bo‘ladi. Farzandingizning yoshi va qiziqishlariga mos keladigan kitoblarni qidiring.

8-usul Ularni tez-tez kutubxonaga olib boring.

Farzandlaringiz umr bo‘yi kitob o‘qishga bo‘lgan mehrini rivojlantirishni xohlaysiz. Bu qiziqishni rag‘batlantirishning bir usuli ularni kutubxonaga tez-tez olib borishdir. Kutubxonada bolangizning tasavvurini o‘ziga jalb etadigan va o‘qishga bo‘lgan muhabbatni rivojlantirishga yordam beradigan qiziqarli kitoblar mavjud. Bundan tashqari, kutubxona bolangizni kitob o‘qishiga qiziqtirishi mumkin bo‘lgan turli xil ta’lim dasturlarini taklif etadi. Ushbu dasturlar bolangizni yangi mavzular bilan tanishtirishi va 21-asrning muhim ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Va nihoyat, kutubxona farzandingiz bilan bog‘lanish va ularda kitobga mehr uyg‘otish uchun joy.

9-usul Ularni o‘z hikoyalarini yozishga undash.

Farzandingiz o‘qishdan zavqlanishda qiynalayotgan bo‘lsa, uni o‘z hikoyalarini yozishga undash bir yechimdir. Bu ularga ijodiy va o‘zini namoyon qilish imkoniyatini beradi. Shuningdek, bu ularga o‘qishni qiziqarli va foydali narsa sifatida ko‘rishga yordam beradi. Siz turli yo‘llar bilan boshlashingiz mumkin, masalan, ularga bo‘sh daftar berish yoki yoza olishi mumkin bo‘lgan voqealarni aytib berish. Shuningdek, siz ularga yo‘l-yo‘riq va takliflar berish orqali yordam berishingiz mumkin. Ularga yo‘l ko‘rsatishga va o‘z tasavvurlarini ishlatishga imkon bering.

10-usul Hududingizdagi bolalar uchun kutubxona toping

Ota-onalar farzandlarini o‘qishga qiziqtirishlarining yana bir yo‘li bu sizning hududingizda bolalar uchun kutubxonaga olib borishdir. Kutubxonaga o‘zi mustaqil borishining afzalliklari juda ko‘p.

- birinchidan, bu bolalarga o‘qishga qiziqishlari bo‘lgan boshqa bolalar bilan muloqot qilish imkoniyatini beradi.

- ikkinchidan, bu bolalarga o‘qiyotgan kitoblarini muhokama qilish imkonini beradi. Yuqorida keltirib o‘tilgan usullardan xulosa qilgan holda jamiyatda kitobxonlikni rivojlantirishning dolzarb muammolari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

-bolalarni qanday qilib kitobxonlikka qaytarish;

-hozirgi kundagi yozuvchilar tomonidan yozilayotgan adabiyotlar ma’no mazmun mohiyati bir xilligi, yoki adabiyotlarning yosh jihatidan chegaralanganligi, adabiyotlarda yoshni aniq ko‘rsatilishi;

-bolalar o‘qiydigan adabiyotlarning narxini pasaytirish;

XULOSA

Shu bilan bir qatorda yoshlarni qanday qilib kitobxonlikka qaytarishning yechimlari bu jamiyatda eng ko‘p bolalar yig‘iladigan bog‘lar maydonlar har xil hozirgi kundagi diqqatga sazovor Toshkent shahrida qad ko‘targan “Magic city”

“Toshkent city” “Bolalar o‘yingohlari”da shunga o‘xshash dam olish maskanlariga kitob do‘konlari hamda katta kutubxonalar qurilganda, bolalarning dam olish yoki bo‘sh vaqtida ham kitob ko‘zga tashlanib tursa kitobga bo‘lgan mehri, qiziqishi oshirish uchun yordam bergan bo‘lardir. Jamiyatimizda ayrim yozuvchilar tomonidan yozilayotgan badiiy adabiyotlar juda sayoz va yosh jihatidan chegaralangan. Bolalar u kitobni o‘qib, o‘zi uchun ma‘naviy jihatdan hech qanday ozuqaga ega bo‘lmaydi. Bunday adabiyotlarni nashriyotdan chiqish jarayonida nazoratini yana ham kuchaytirish bilan bir qatorda hozirgi kundagi bolalar qiziqadigan mavzularda badiiy adabiyotlar yozilsa maqsadga muvofiq bo‘lar edi. Shuningdek, hozirgi kundagi bolalar o‘qiydigan kitoblarning narxlarini biroz arzonlashtirish ham o‘z natijasini beradi. Bugungi kunda ba‘zi adabiyotlar asosan “biznes”, pul ishlash, mo‘may daromad topish uchun bosib chiqariladi. Kitob savdosidan katta foyda ko‘raman degan odam millat ma‘naviyatiga katta zarar yetkazgan, ilm – fan rivojiga befarq odam bo‘ladi. Xususan bizning Toshkent davlat yuridik universiteti Axborot – resurs markazi tomonidan talabalar, o‘qituvchilar, xodimlar orasida kitobxonlikni targ‘ib qilish, ularda mutolaa madaniyatini rivojlantirish maqsadida TSUL-Library kanalimizda turli xildagi adabiyotlar yoritilib boriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi aholisiga axborot-kutubxona xizmati ko‘rsatishni yanada takomillashtirish to‘g‘risida. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori 2019- yil, 7- iyun.
2. Yuldashev I.J., Nosirov O‘. Kutubxona – axborot xizmati: nazariyasi va amaliyoti o‘quv qo‘llanma. Toshkent. – 2021.- 356 b.
3. Finlandiya rivojlanish tarixi,- 2022- yil.
4. Goolge.uz
5. [KickstartReading.com](https://kickstartreading.com)